

Робоча програма з дисципліни «Політологія» для студентів за напрямками 201 Агронія, 202 Захист рослин, 205 Лісове (ст.), 206 Садово-паркове господарство (ст.)

Розробники:

Старший викладач кафедри ДПД та українознавства Циганок М.Г.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри ДПД та українознавства.

Протокол від "28.05" 2019 року № 11

Завідувач кафедри ДПД та українознавства _____ С.О. Шестакова

(підпис)

Погоджено:

Декан факультету агротехнологій та прикладного використання

Декан юридичного факультету _____

Методист навчального відділу _____

Г.О.Бабошина

Зарєєстровано в електронній базі: дата: 13.06. 2019 р.

© СНАУ, 2019 рік

©Циганок М.Г. 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 20. Аграрні науки та продовольство	Нормативна	
	Спеціальність: 201 Агронія 202 Захист рослин 205 Лісове господарство 206 Садово-паркове господарство		
Модулів - 2	Освітній ступінь: Бакалавр	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2019-2020 й	
		Курс	
		2	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		4	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента - 1	14 год.		
	Практичні, семінарські		
	30 год.		
	Лабораторні		
	Самостійна робота		
	46 год.		
	Індивідуальні завдання:		
	Вид контролю:		
	залік		

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить %:
для денної форми навчання – 49/51

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

С.О. Шестакова 2019 р.

С.О. Шестакова Шестакова С.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

Спеціальність: 201 Агроніомія

202 Захист

205 Лісове

206 Садово-паркове господарство

*і карантин рослин
господарство*

Факультет: агротехнологій та природокористування

2019 - 2020 навчальний рік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: є засвоєння студентами теоретичних основ політичної науки, розкриття змісту основних категорій і понять, підготовці до активної участі у політичному житті, вмінні орієнтуватися у складному розмаїтті сучасних політичних процесів, застосовувати отримані знання у житті.

Вивчаючи науку про політику, студент має можливість, в межах простору, визначеного законами, навчитися вибирати поведінку щодо реалізації власних потреб та інтересів з метою творчого самовираження.

Завдання: у безперервному процесі пізнання отримувати знання про політику на основі узагальнення достовірних фактів, досліджувати питання, відповідей на які ще немає, розмежовувати ілюзії та дійсність, досліджувати закономірності і сутність політичної сфери, політичної системи суспільства, політичної свідомості і культури, глобальних геополітичних проблем, спираючись на отримані дані, висвітлювати історію політичної думки, політичні інститути, їх організацію та функціонування; права, свободи, обов'язки громадян; участь особи в політичному житті; суб'єкти і об'єкти політики; політичний маркетинг і політичний менеджмент, політичну культуру, сучасні політичні доктрини, світовий політичний процес. Завдання політології – дати всім, хто цікавиться цими проблемами, мінімум наукових знань про політику, а політиків – навчити досягати успіху у виборчих кампаніях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати :

- предмет і об'єкт політології як науки і навчальної дисципліни та зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами;
- основні етапи історії світової та української політичної думки;
- традиційні та сучасні політичні ідеології;
- політичні системи та політичні режими;
- політичну систему суспільства;
- світовий політичний процес;

уміти:

- визначати зміст політології як науки і навчальної дисципліни;
- характеризувати методи, які використовує політологія для дослідження політичних явищ і процесів;
- оцінювати внесок видатних мислителів, у становлення і розвиток політичної науки;
- характеризувати основні ідейно – політичні течії;
- розуміти сутність основних виборчих систем;
- орієнтуватися в особливостях політичної системи сучасної України.

Програма навчальної дисципліни

Робочу навчальну програму складено на основі навчальної програми з курсу «політологія», затвердженої Методичною радою СНАУ, протокол № 6 від 10.06.2019 р.

Модуль 1. Політологія як система знань про політику

Змістовий модуль 1. Політологія як система знань про політику. Політична система суспільства.

Тема 1. Сутність і роль політики та політології у житті суспільства

Політика як суспільне явище. Походження, сутність, функції, рівні політики. Роль політики у суспільному житті. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Предмет політології, її взаємозв'язок з іншими науками. Категорії і функції політології. Методи політологічного дослідження.

Тема 2. Історія світової політичної думки.

Основні етапи історії світової політичної думки. Політична думка Стародавнього Сходу. Політичні вчення античності. Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя. Політична думка епохи Відродження. Політичні ідеї Нового часу. Політичні теорії XIX - початку XX ст. Розвиток зарубіжної політології у XX ст. Основні політологічні школи та їх представники.

Тема 3. Історія української політичної думки.

Зародження політичних ідей в Україні. Суспільно-політичні ідеї Київської Русі. Соціально-політичні вчення в литовсько-польську добу. Розвиток ідей державності в козасько-гетьманську добу. Основні напрямки розвитку суспільно-політичної думки в Україні X8-XIX ст. Соціально - політична думка в Україні на початку XX ст. Становлення сучасної політичної науки в Україні.

Тема 4. Основні ідейно – політичні течії.

Поняття структура і функції політичної ідеології. Лібералізм і неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм. Соціалізм і сучасна соціал-демократія. Націоналізм і його форми. Фашизм і неофашизм.

Тема 5. Політична влада.

Сутність влади: основні теоретичні підходи. Структура політичної влади (джерела, суб'єкти, об'єкти та ресурси влади). Методи і принципи функціонування політичної влади. Принцип поділу влади. Види влади. Специфіка політичної влади. Проблеми легітимності влади. Типи легітимного панування. Засоби легітимізації влади.

Тема 6. Вибори в органи політичної влади.

Соціальні функції та види виборів (президентські, парламентські муніципальні). Принципи виборчого права. Стадії виборчого процесу. Типи виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана, виборчі системи, їх переваги та недоліки. Еволюція виборчої системи України.

Тема 7. Політична система суспільства

Поняття політичної системи. Структура і функції політичних систем. Типологія політичних систем. Політична система України

Тема 8. Держава як базовий інститут політичної системи

Теорії походження держави. Ознаки і функції держави. Устрій сучасної держави (форми державного правління, форми територіального устрою, їх характеристика). Правова держава: сутність та основні принципи. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Економічна та соціальна політика держави. Соціальна держава.

Тема 9. Політичні режими

Поняття політичного режиму. Класифікація політичних режимів. Основні ознаки політичного режиму. Тоталітарний, авторитарний, демократичний політичні режими. Політичний режим сучасної України.

Модуль 2. Політична система суспільства і політичні режими

Змістовий модуль 2. Політичні інститути. Особистість, політика, суспільство.

Тема 10. Політичні партії та партійні системи

Причини виникнення і ознаки політичної партії. Цілі діяльності і функції політичних партій. Класифікація політичних партій. Сутність і різновиди партійних систем. Становлення багатопартійності в Україні.

Тема 11. Громадські організації і рухи

Громадські об'єднання (організації та рухи): поняття, структура та функції. Класифікація громадських об'єднань. Молодіжні, жіночі, екологічні, релігійні об'єднання. Громадські об'єднання в Україні.

Тема 12. Політична культура

Поняття політичної культури та її структурні елементи: політичний досвід, політична свідомість, політична поведінка, політична психологія. Основні функції політичної культури. Типологія політичної культури. Формування політичної культури. Політична культура сучасної України.

Тема 13. Політична еліта

Походження політичної еліти та її роль у суспільстві. Політологічні теорії еліт. Класифікація політичної еліти. Проблеми формування політичної еліти України.

Тема 14. Політичне лідерство

Сутність лідерства. Основні теорії політичного лідерства. Типологія політичного лідерства. Фактори, що впливають на формування політичного лідера. Сучасні тенденції в розвитку політичного лідерства в Україні.

Тема 15. Теорія і практика демократичного суспільства.

Історичні витоки та форми демократії. Погляди на демократію в історії політичної думки. Сучасні теорії демократії. Демократизація політичної системи (демократичний транзит): історичні моделі та основні етапи демократизації. Умови формування демократичних систем і режимів. Проблеми і загрози демократії.

Тема 16. Світовий політичний процес

Міжнародні відносини: поняття, суб'єкти, форми і принципи. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин. Глобалізація як провідна тенденція у розвитку міжнародних відносин. Геополітика. Поняття «глобальні проблеми сучасності», їх класифікація. Роль політики у вирішенні глобальних проблем.

Тема 17. Україна в системі міжнародних відносин

Поняття «зовнішня політика держави». Національні інтереси. Засоби здійснення зовнішньої політики держави. Основні напрями зовнішньої політики України.

4. Структура навчальної дисципліни П'ятий семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усьо-го	у тому числі					усього	у тому числі				
л		сем	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Політологія як система знань про політику. Політична система суспільства												
Тема 1. Сутність і роль політики та політології у житті суспільства.	2	2	-			-						
Тема 2. Історія світової політичної думки	8	-	4			4						
Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні.	9	-	4			5						
Тема 4. Основні ідейно – політичні течії.	7	-	2			5						
Тема 5. Політична влада	4	2	2			-						
Тема 6. Вибори в органи політичної влади	7	-	2			5						
Тема 7. Політична система суспільства.	5	2	-			3						
Тема 8. Держава як базовий інститут політичної системи	5		2			3						
Тема 9. Політичні режими.	4	2	2			-						
Разом за змістовим модулем 1	51	8	18			25						
МОДУЛЬ 2. Політична система суспільства і політичні режими.												
Змістовий модуль 2. Політичні інститути. Особистість, політика, суспільство.												
Тема 10. Політичні партії та партійні системи	4	2	2	-								
Тема 11. Громадські організації та рухи.		2	-									
Тема 12. Політична культура	6	-	-			5						
Тема 13. Політична еліта.	4					3						
Тема 14. Політичне лідерство	8	2	2			3						
Тема 15. Політика та	6	-	2			3						

етнонаціональні відносини.										
Тема 16. Світовий політичний процес.	8	2	2			3				
Тема 17. Україна в системі міжнародних відносин.	6		2			4				
Разом за змістовим модулем 2	42	6	12			21				
Усього годин з курсу	90	14	30			46				

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність і роль політики та політології у житті суспільства. План 1. Політика як суспільне явище. Походження та структура політики. 2. Політологія як наука і навчальної дисципліна. 3. Предмет, категорії, методи і функції політології.	2
2	Тема 2. Політична влада План 1. Сутність влади: основні теоретичні підходи 2. Структура політичної влади 3. Види влади. Специфіка політичної влади. 4. Проблеми легітимності влади.	2
3.	Тема 3. Політична система суспільства. Держава як базовий інститут політичної системи. План 1. Поняття та структура політичної системи. 2. Походження, ознаки, функції держави. 3. Форми державного правління та державного устрою. 4. Правова держава: сутність та основні принципи.	2
4	Тема 4. Політичні режими. План 1. Поняття, ознаки та класифікація політичних режимів. 2. Характеристика тоталітарного, авторитарного, демократичного політичних режимів. 3. Політичний режим сучасної України.	2
5	Тема 5. Політичні партії, громадські організації і рухи. План 1. Причини виникнення, ознаки, функції політичних партій. 2. Класифікація політичних партій та партійних систем. 3. Особливості формування багатопартійності в Україні. 4. Поняття, структура, функції громадських організацій та рухів. Типологія громадських об'єднань.	2
6	Тема 6. Політична еліта та політичне лідерство. План 1. Походження політичної еліти та її роль у суспільстві 2. Проблеми формування політичної еліти України. 3. Сутність, типологія та функції політичного лідерства.	2

	4. Сучасні тенденції в розвитку політичного лідерства.	
7	Тема 7. Світовий політичний процес. План 1. Сутність, функції, цілі, зовнішньої політики держави. 2. Основні суб'єкти міжнародних відносин 3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин	2
	Разом	14

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія світової політичної думки	4
2	Тема 2. Розвиток політичної думки в Україні.	4
3	Тема 3. Основні ідейно-політичні течії	2
4	Тема 4. Політична влада	2
5	Тема 5. Вибори в органи політичної влади	2
6	Тема 6. Держава в політичній системі суспільства. Правова держава	2
7	Тема 7. Політичні режими (сучасності)	2
8	Тема 8. Політичні партії, партійні системи.	2
9	Тема 9. Громадські організації та рухи.	2
10	Тема 10. Політична еліта та лідерство	2
11	Тема 11. Теорія і практика демократичного суспільства.	2
12	Тема 12. Світовий політичний процес та міжнародна політика	2
13	Тема 13. Україна в системі міжнародних відносин.	2
	Разом	30

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія світової політичної думки	4
2	Тема 2. Розвиток політичної думки в Україні.	5
3	Тема 3. Основні ідейно – політичні течії.	5
4	Тема 4. Вибори в органи політичної влади.	5
5	Тема 5. Політична система суспільства.	3
6	Тема 6. Держава як базовий інститут політичної системи.	3
7.	Тема 7. Політична культура.	5
8	Тема 8. Політична еліта.	3
9	Тема 9. Політичне лідерство.	3
10	Тема 10. Теорія і практика демократичного суспільства.	3
11	Тема 11. Світовий політичний процес.	3
12	Тема 12. Україна в системі міжнародних відносин.	4
	Разом	46

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція.

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація.

1.3. Семінарські заняття

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*.

2.2. *Методи синтезу*.

2.3. *Індуктивний метод*.

2.4. *Дедуктивний метод*.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний* (проблемно-інформаційний)

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Репродуктивний*

3.4. *Пояснювально-демонстративний*

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, диспути, круглі столи, історичний турнір, брейн – ринг, використання проблемних ситуацій, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, діалогове навчання.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- написання рефератів;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;

4. **Пряме врахування** у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Разом за модуль	Атестація	Сума	
Змістовий модуль 1 0-36 балів					Змістовий модуль 2 0-34 балів					С Р С								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		T11	T12	T13	T14	T15	15	85 (70+15)	15
4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	7	7				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Рожкова Л.І, Михайліченко М.А., Циганок М.Г., ПОЛІТОЛОГІЯ навчально-методичний посібник Програма. Плани семінарських занять, завдання і рекомендації для самостійної роботи, термінологічний словник, тести для студентів денної та заочної форм навчання всіх спеціальностей/ Суми, 2019 рік, 66 ст.
2. Навчально - методичний комплекс з дисципліни «Політологія», СНАУ, 2019 рік.

12. Рекомендована література

Базова література

- Конституція України. – К., 2014.
- Борисова О.В. Зовнішня політика України: курс лекцій. – К.: Кондор, 2017. – 342 с.
- Політологія: підручник/М.П.Требін, Л.М.Герасіна, І.О.Поліщук, О.М.Сахань; за ред. М.П.Требіна. – Харків: Право, 2018. 462 с.
- Томахів В.Я. Політологія. Навчальне видання. 2-ге вид., доп. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. — 183 с.
- Піча В.М. Політологія конспект лекцій. Навч. посібник.— Львів: Новий світ-2000, 2017. — 172 с.
- Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; Т.1.: Від зародження до початку ХХ ст. 2-е вид., перероб. і доп. — Львів: Новий світ-2000, 2017. — 404 с.
- Муляр В.І. Політологія. - К.: ЦНДІ, 2003.
- Політологія. Навчально-методичний комплекс. За ред. Кирилюка Ф.М.- К., 2004.
- Політологія / За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка. - К.: Вид.центр "Академія" 2010.
- Погорілий Д.Є. Політологія : кредитно-модульний курс : Навчальний посібник. - К. : Центр учбової літератури. Фірма "Інкос", 2008.
- Піча В.М. Політологія. Конспект лекцій. /В.М.Піча. Н.М.Хома. – Львів: „Новий світ-2000”, „Альтаір”, 2008.
- Політологія. Підручник/За ред. Л.М.Димитрової, С.О.Кисельова. – К.:Знання, 2009.
- Рудакевич О.М. Політологія. Лекції, семінари, самостійна робота : Навчальний посібник / О. М. Рудакевич ; Тернопільський державний економічний університет. - 2-ге вид., перероб., доп. - Тернопіль : Вид-во "Астон", 2007.
- Семке Н.М. Політологія. Модульний курс:навчальний посібник. – Х.:Торсінг плюс, 2009.

Скочиляс Л. Політологія : навч-метод. посібник [Електронний ресурс] / Л. Скочиляс, О. Шиманова., Р. Парійчук-Брухаль. – Л. : ПП Сорока Т. Б., 2014. – 192 с. — Режим доступу: http://repository.lidufk.edu.ua/bitstream/34606048/3442/1/POSIBNYK_POLITOLOGIYA.pdf

Подлесный Д. В. Политология : учеб. пособие [Електронний ресурс] / Д. В. Подлесный ; Нар. укр. акад. – Харьков : Изд-во НУА, 2016. – 164 с. — Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/1840552/>

Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації [Електронний ресурс] / За наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, О. М. Сор-ба, Л. Я. Угрин та ін.]. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. – 778 с. — Режим доступу: http://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Політол.-енцикл.-словник_2014.pdf

Холод В.В. Політологія. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2006.

Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). – К.: Либідь, 2005.

Шляхтун П.П. Політологія. Навчальний посібник.- К.: Либідь, 2010

Юрій М.Ф. Політологія : Підручник / М. Ф. Юрій. - К. : Дакор, КНТ, 2009.

Політологія: наука про політику / За загал. Ред.: В.Г.Кремень, М.І.Горлач. - К.-Х.: "Единорог", 2002.

Кирилюк Ф.М. Політологія Нової доби. - К.: ВЦ "Академія", 2003.

Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. Навчальний посібник/Гелей С.Д., Рутар С.М. – К., 2012. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/politologia_Gelev.pdf

Семке Н.М. Політологія. Підручник. Режим доступу: [http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Articles/sociologiya/Підручник%20з%20політології%20\(Семке%20Н.М.\).pdf](http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Articles/sociologiya/Підручник%20з%20політології%20(Семке%20Н.М.).pdf)

Допоміжна література

Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація. - К.: Кондор, 2017. – 156 с.

Історія політичної думки : навч. посіб. [Електронний ресурс] / укладач Карасевич А. О. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2013. – 651 с. — Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Karasevych_Anatolii/Istoriia_politychnoi_dumky.pdf

Романюк А. С. Історія західних політичних вчень. Політичні доктрини ХХ - початку ХХІ ст.: навч. посіб. [Електронний ресурс] / А. С. Романюк ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - К. : Знання, 2011. - 256 с. — Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/389-storya-zahdnh-poltichnih-vchen-romanyuk-as.html>

Логвина В. Л. Політологія : Навчальний посібник / В. Л. Логвина ; Кам'янець-Подільський державний університет. - К. : Центр навчальної літератури, 2006.

Шульга М.А. Соціально-політичне управління : Учебное пособие / М. А. Шульга ; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. - К. : Центр учбової літератури, 2008.

Піча В.М. Політологія / В.М.Піча, Н.М.Хома. - К., Львів: "Каравела": "Новий світ-2000", 2010.

Практикум з політології / Ред. Ф.М.Кирилюк. – К.: „Комп’ютерпрес”, 2003.

Потульницький В.А. Теорія української політології. - К.: Либідь, 1993.

Потульницький В.А. Нариси з української політології (1819-1991). - К., 1994.

Кирилюк Ф.М. Історія зарубіжних політичних вчень нової доби : Навчальний посібник. - К. : Центр учбової літератури, 2008.

Політологія: У 2-х кн. Кн.1: Політика і суспільство. Кн.2: Держава і суспільство / За ред. А.Колодій. - К.: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2000.

Томахів В.Я. Політологія. Навчальне видання. 2-ге вид., доп. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. — 183 с.

Піча В.М. Політологія конспект лекцій. Навч. посібник.— Львів: «Новий світ-2000», 2017. – 172 с.

Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; Т.І.: Від зародження до початку ХХ ст. 2-е вид., перероб. і доп. – Львів: «Новий світ-2000», 2017. – 404 с.